

Lotsstugan och Väderö museet   Kompilering: John Henrysson

Lotsstugan är öns äldsta hus uppfört 1844 med utsikt över Kappelhamn. Efter flera års påtryckningar gick kyrkan med på att låta Lotsstyrelsen anlägga en station på ön. Lotskassan fick betala jordskyld till kyrkan med 6 riksdaler och 32 skilling banco. Huset har genomgått en del ombyggnader. Gunnar Fritzell nämner på s 37 i boken "Skepparsläkten Romare" från 1977 att korsvirkeshuset byggdes om redan 1862 och fick timmerväggar. Samma år uppfördes ett uthus av resvirke och tegel, vilket användes som fähus. "Latrinet" uppfördes i resvirke och bräder (enl. uppgifter från arkivet i Lund).

Väderö museet, tidigare kallad Stenhuggarhuset och Lotsstugan.

Den förste lotsen på ön var Obertelius Benediktus Romare (1815-1882 av "skepparsläkten"). Han flyttade in i Lotsstugan med hustru Pernilla och två småflickor och bodde kvar i stugan med sin växande familj till 1871 då stationen flyttades till Torekov. Bertil Wulff skriver i en artikel i Bjärebygden 2004 (s 61) att även lotsen Petter Nicklas Pihl bodde på ön från 1845 till 1873, då lotsuppassningen på ön upphörde. Wulff nämner också en vaktstuga i timmer byggd på en höjd vid Kappelhamnsslätten efter en ritning, som förvaras på Riksarkivet.

Efter lotstiden har stugan tidvis bebotts av fiskare, skogs- och stenhuggare och konstnärer. 1903 hyrde John Åkesson stugan på två år och betalade kyrkan 50 kr första året och 75 kr det andra. Arrendet förlängdes i omgångar fram t.o.m. 1908. Åkesson var delägare i Väderöns Stenförädlings AB, som drev en stenkross vid Innäset. Troligen blev stugan övernattningsplats för bolagets arbetare och kallades länge "Stenhuggarhuset". Det fanns också en "stenhuggarbarack" uppe på Innäset närmare stenbrottet.

Åkesson fick 1905 arrendera ett Kappelhamnsskär av kyrkorådet på 10 år med löfte om ytterligare tio år för att uppföra en byggnad. Det blev inte av eller möjligen avsågs ovannämnda barack vars tillkomsttid är oklar. På barackens plats står Hied sedan 1925.

[Läs mer om stenkrossen på ön](#)

1909 blev stenhuggarhuset sommarvistelse åt Paulus Romare, adjunkt i Stockholm och av "kaptenssläkten" Romare från Torekov. Arrenderade omfattade även mark, som ökades från tidigare 6 till 8 meter ut från huset. Paulus skrev i Svenska Turistföreningens årsbok 1912 en lyrisk artikel om Väderön och tog många fotografier på ön. Hans änka Anna övertog arrendet 1913 och förnyade det ända till 1937. Arrendet var då uppe i 150 kr per år men avsåg ju både hus och tomt. Övriga arrendatorer betalar endast för tomt. Stugan kom nu ibland att kallas "Romarstugan". Den benämningen gäller vanligtvis släktens stuga på Troedshallen.

Lotsstugan med familjen Paulus Romare och vänner ca 1910.

Besökare hundra år senare.

Halmtaket byttes mot gult taktegel 1951 då vinden också inreddes och fick takkupa. Det vita triangelmärket på södra gavelspetsen bildar tillsammans med ett vitt kummel (sjömärke) på Yttre Käften en enslinje för båtar på väg till och från Kappelhamn.

Senare hyresgäster i stugan var bl.a. familjerna Ingelgård och Ringdahl med hemort i Helsingborg. Oscar Ringdahl var folkskollärare och forskade på flugor. Han samlade flugor på Väderön och 1944 anhöll han om att få uppföra en egen forskningsstation på ön men fick avslag då byggnadsförbud införts 1940 och prövningen var strängare än tidigare. Familjen Grönvall var den sista hyresgästen i huset innan det renoverades 1992 för att inredas till museum.

Renoveringen kostade Torekovs församling 100 000 kr.

Väderö museet invigdes 1995 av Jan Danielsson, skånsk naturreporter i svensk TV. Namnet Lotsstugan har återtagits. Museet har en utställningsyta på 60 m² och hålls öppet sommartid mellan kl 10 och 17 med fri entré. Kyrkorådet ansvarar för löpande underhåll och skötsel och öns tillsynsman sköter tillsynen. Starkström saknas i husen vid Kappelhamn men många hus har i likhet med museet solceller, bilbatterier och glödlampbelysning.

Projektgruppen, som kyrkorådet utsett att arbetade med museets förverkligande, bestod av fem personer med stor kännedom om öns natur- och kulturhistoria: Casper Holm, ordförande i kyrkorådet och initiativtagare, Bodil Stefansson, kyrkorådet och SHVN, Ingrid Nygren, kyrkorådet, Sven Hernborg, SHVN och Johan Krook SHVN. Kostnaden beräknades till 330 000 kr. Ekonomiskt bidrag söktes från många olika håll. Sällskapet (SHVN) bidrog med 30 000 kr. För produktion av utställningen ansvarade naturhistorikern och museiintendenten Kennet Johansson vid Kristianstads länsmuseum.

Museidelegation från Länsmuseum i Kristianstad på inspektion och översyn 2009.

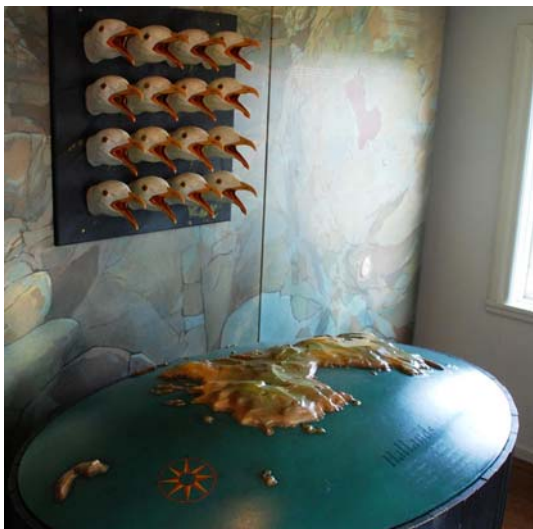
Interiörer och detaljer från museet.

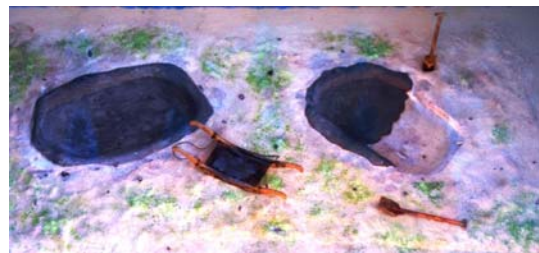
Den öppna spisen i förstugan har blivit monter.

Pelarna i pelarsalen har luckor som kan öppnas. Bakom dem finns bilder från olika platser på ön. Bilderna lysas upp inifrån av energisnåla lampor när luckan öppnas. Batterier, som driver lamporna, laddas med solceller utanför stugan.

3D-modellen över Väderön med truthuvuden på väggen.

Sillagropar beskrivs i en minimonter och stenstugor (tomtningar) i en annan.

Tittar man in på Väderö museet kan man se en modell av Hallands Väderö fyr omgiven av havsfåglar.

Äldre handredskap för stenhugning visas i öppna spisen och redskap från skogsavverkning på en vägg.